

§ 229. Ειρηνικὴ ὀργάνωσις τοῦ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἀγῶνος. Ἡ νέα φάσις τοῦ πολέμου.

Οἱ πόλεμοι τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν κατὰ τὸν ἐνεστῶτα αἰῶνα, αἱ ἐπιγενόμεναι καταστροφαί, αἱ ὑποθαλλόμεναι μεταξὺ τῶν μᾶλλον πεπολιτισμένων λαῶν τῆς Εὐρώπης νέα ἀφορμαὶ πολέμων ἕνεκα ἐκκρεμῶν φυλετικῶν καὶ ἐθνικῶν ζητημάτων, τὰ ἐκ τῆς συντηρήσεως μονίμων στρατῶν παρὰ τὰς οἰκονομικὰς δυνάμεις τῶν ἐθνῶν δαπανώμενα κολοσσαῖα χρηματικὰ ποσά, ἐπενεγκόντα τὴν ἀνατροπὴν τῶν σχέσεων τῶν προὑπολογισμῶν ἀπασῶν σχεδὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν, τὰ πρὸς ἐπίτευξιν ἰσοζυγίου συνολογούμενα καθ' ἑκάστην ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων δάνεια, ἀπορροφῶντα μέγα μέρος τῶν προσόδων, αἵτινες ἠδύναντο νὰ διατεθῶσιν ὑπὲρ εὐγενεστέρων καὶ ἀνθρωπινωτέρων σκοπῶν, ὡς ἐκ τῆς ἐκρύθμου δὲ ταύτης καταστάσεως ἢ ἀνάπτυξις ἐπικινδύνων κοινωνικῶν ζητημάτων, τοῦ κοινωνισμοῦ καὶ τῆς ἀναρχίας, πάντα ταῦτα τὰ δυσώλινα φαινόμενα προσδίδουσι πένθιμον ὄψιν εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ προκαλοῦσι λυπηρὰς περὶ τοῦ μέλλοντος σκέψεις. Ἡ στατιστικὴ τῶν πολέμων ἐμφαίνει καταπληκτικούς ἀριθμούς ἀπωλείας ἀνδρῶν καὶ χρημάτων, αἵματος καὶ ἰδρώτος τῶν λαῶν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι πλεῖστα διεθνῆ ζητήματα, ἄλυτα τέως ὑποτιθέμενα, ἐπελύθησαν κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους καιρούς, οὔτω δ' ἤρθησαν ἀφορμαὶ τινες συγκρούσεων ἐν τῷ μέλλοντι, οὐχ ἥττον ἐκ τῆς συγχρόνου φυσιογνωμίας τῆς Εὐρώπης συμπεραίνεται, ὅτι δὲν ἐπέστη εἰσέτι ὁ χρόνος, καθ' ὃν πᾶσα ἐκάστοτε ἀναφερομένη διεθνῆς δυσχέρεια δύναται νὰ λύηται διὰ τῆς αἰρετοκρισίας μᾶλλον ἢ διὰ τοῦ πολέμου.

Τὰ φυλετικὰ μέσα δὲν ἐκλείπουσιν αὐθημερόν, τὸ δὲ συμφέρον ἔσται τὸ διηνεκές τῶν πολιτειῶν ἐλατήριον, ἐφ' ὅσον κρατεῖ ἡ δόξα, ὅτι ἐλάχιστοι δεσμοὶ ὑφίστανται μεταξὺ ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς. Κατὰ τὰ κρατοῦντα δὲ νῦν δόγματα πᾶσα συνθήκη μετὰ πόλεμον εἶνε σταθμὸς μόνον ἀναπαύσεως, ἀφετηρία πρὸς νέον ἀγῶνα.

Ἐκτὸς τούτων οἱ ὑπέρμαχοι τῆς ιδέας τοῦ πολέμου, ἀναλύοντες αὐτὸν φυσιολογικῶς τε καὶ ἠθικῶς, κηρύττουσι ἀναγκαῖον. Δι' αὐτοῦ

ἀναπτυσσομένης τῆς φυσικῆς ρώμης τῶν λαῶν, ἀναπτύσσονται ἅμα καὶ αἱ ἠθικαὶ καὶ νοητικαὶ αὐτῶν δυνάμεις. Ἡ ἐν τῇ φύσει λειτουργοῦσα ἀρχὴ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ συνεχίζεται ἐπίσης κατ' ἀναπόδραστον ἀνάγκην καὶ ἐν τῇ ἀνθρωπότητι. Ἡ ἰδέα τῆς αἰωνίας εἰρήνης κηρύσσεται ἀνήθικος, καθὸ ἕξουσα ἀποτέλεσμα τὴν κατάπτωσιν τῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ πνεύματος τῶν λαῶν, ἐνῶ τὸναντίον ὁ πόλεμος, ἐξεγείρων αὐτοὺς φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς, δημιουργεῖ τὴν δύναμιν αὐτῶν, ἐξυψοῖ τὸ φρόνημα, κρατύνει τὸ αἶσθημα τῆς προσωπικῆς συνειδήσεως, τῆς τιμῆς, τῆς ἐλευθερίας, πᾶν τὸ δυνάμενον νὰ συντελέσῃ εἰς τὸν ἐξευγενισμόν τοῦ χαρακτῆρος, εἰς τὴν φιλοπατρίαν. Ἄνευ ταύτης, δοξάζουσιν, ὑπὸ τὴν ἀφηρημένην ἔννοιαν τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ, ἐν ἀπορίᾳ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῶν λαῶν, θὰ ἐπῆρχετο ἡ νάρκη καὶ ἡ στείρωσις, φυτική τις κατάστασις, ἐγκυμονοῦσα τὴν ἱστορικὴν ἐκλείψιν τοῦ λαοῦ, καταδικάζοντος ἑαυτὸν εἰς ἀχρηστίαν καὶ θάνατον.

Ὁ πόλεμος, ὁ ἀγὼν δὲν εἶνε βεβαίως ξένα τοῦ φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου τῆς κοινωνίας φαινόμενα. Ἀφ' ἧς ἡμέρας ἔσχε συνείδησιν ἑαυτοῦ ὁ ἄνθρωπος, διεξάγει ποικίλον ἀγῶνα, ἐκδήλωσιν ἐσωτερικῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος. Μέχρι τῆς σήμερον ὁ ἀγὼν οὗτος διεξάγεται μεταξὺ τῶν λαῶν διὰ τοῦ πολέμου. Τότε σιγᾶ ὁ λόγος, ἀπολύονται τὰ πάθη, ἰσχύουσι τὰ θηριώδη ἐνστικτα, ἐκ δὲ τῆς κρίσεως τῆς νίκης λύονται τὰ ἐκάστοτε ἀναφυόμενα προβλήματα. Εἶνε δικαία πάντοτε, ἀποχρῶσα ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ ἡ λύσις αὕτη; Λαός, μὴ δυνάμενος νὰ ἐπιβάλλῃ διὰ τῆς ὑπεροχῆς τῶν ὀπλων τὸ δίκαιον αὐτοῦ, εἶνε πράγματι ἀνάξιος ὑπάρξεως, ἀνίκανος νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τινος εὐγενοῦς ἰδέας, διεφθαρμένος φυσικῶς καὶ ἠθικῶς; Ἀδύνατον εἶνε νὰ δοθῇ τοιαύτη λύσις εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ πολέμου, ἄρα εἰς τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνθρωπίνου δικαίου ἐν τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ πραγματικότητι.

Ὁ πόλεμος εἶνε ἡ ἐκδήλωσις βαρβάρων παθῶν, ἡ ἐργασία τῆς βίας, οὐχὶ δὲ καὶ τοῦ λόγου, προσήκει ἄρα ἀνθρώποις ἐν βαρβάρῳ καταστάσει, διὰ τῆς καταστροφῆς διεκδικοῦσι τὸ ἱστορικὸν αὐτῶν δίκαιον, οὐχὶ δὲ διὰ τοῦ λόγου καὶ τῆς εἰρήνης. Ἐν τῇ πεπολιτισμένη καταστάσει τῆς ἀνθρωπότητος ὁ ἀγὼν οὐδέποτε ἐκλείπει, λειτουργῶν ἐπὶ σταδίου εἰρηνικωτέρου, ἀλλ' ἐξακολουθῶν νὰ κρατύνῃ τὰς κοι-

νωνικὰς δυνάμεις ἄνευ βιαίων συγκρούσεων. Μένει ἀναλλοίωτος ἡ οὐσία ἐν τῇ ἱστορίᾳ, μεταβαλλομένων μόνον τῶν τύπων. Οὕτως ὁ ἀγὼν δύναται νὰ διεξάγῃται ἐν τῷ πνευματικῷ καὶ βιομηχανικῷ τῶν λαῶν ἀνταγωνισμῷ ἄνευ αἱματοχυσίας καὶ καταστροφῶν. Τοῦτο συμβαίνει μᾶλλον νῦν, ἐκδηλουμένης τῆς ὑπεροχῆς ἔθνους τινὸς ἐπὶ ἐτέρου ἐν τῷ ἀνταγωνισμῷ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ιδέας, οὐχὶ δὲ τῆς βίας καὶ τοῦ συμφέροντος. Δυστυχῶς ὁ κατ' ἐπίφασιν εἰρηνικὸς οὗτος ἀγὼν δὲν εἶνε ἐξηρημένος ἐπίσης καταστροφῶν τινῶν, τραγικὸς πολλάκις ἐν τοῖς ἀποτελέσμασιν αὐτοῦ ὡς καὶ οἱ αἱματηρότατοι τῶν πολέμων. Ποσάκις ὁ οἰκονομικὸς μεταξὺ τῶν λαῶν ἀνταγωνισμὸς (γεωργικὸς, ἐμπορικὸς, βιομηχανικὸς) δὲν ἐπάγεται συμφοράς, μείζονας τοῦ ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν ἐκτυλισσομένου! ἄλλ' ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ εἶνε εὐεργετικώτατος, κρατυνομένης τῆς μεταξὺ τῶν λαῶν ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀμίλλης. Ὁ πολιτισμὸς ἐκδηλοῦται γενναιότερον καὶ ἀσφαλέστερον διὰ τοῦ εἴδους τούτου τοῦ ἀγῶνος, ἢ διὰ τοῦ πολέμου, τοῦ παρέχοντος μὲν προσωρινὴν εὐρωστίαν εἰς τὸν κοινωνικὸν ὀργανισμόν, ἄλλ' ἐγκυμονοῦντος ἔθνικας δυσπιστίας, προπαρασκευάζοντος κατ' ἀνάγκην νέους πολέμους καὶ ἀντεκδικήσεις, ἐξαντλοῦντος ἐπὶ τέλους τὰς ἠθικὰς καὶ ὑλικὰς δυνάμεις τῶν λαῶν, ὧν εἰσηγεῖται τὸν ὄλεθρον.

Μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου, τὸ διὰ τῆς ἐκθάσεως τοῦ πολέμου σημαίνόμενον, ἦτο τὸ δίκαιον τοῦ διὰ τίνος λαοῦ κατισχύοντος ἱστορικοῦ πνεύματος. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν γενναίαν σήμερον ἐργασίαν τῶν ἀρχῶν τοῦ διεθνοῦς δικαίου τὰ πράγματα ἤρξαντο μεταβαλλόμενα· νέα δὲ ἐπιβάλλεται λύσις τοῦ μεγάλου τούτου προβλήματος.

Πλεῖστα αἷτια συντελοῦσιν εἰς τὴν νέαν θεωρίαν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς λύσεως τῶν διεθνῶν ζητημάτων διὰ τῆς αἰρετοκρισίας. Τὸ πάλαι ὁ πόλεμος ἦτο κατ' ἐξοχὴν ὁ ἀγὼν τῆς φυσικῆς δυνάμεως, τῶν σωμάτων, τῆς ἀσκήσεως, τῆς πειθαρχίας. Οἱ μεγάλοι στρατηγοὶ ἦσαν οἱ κατ' ἐξοχὴν δεξιοὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν. Σήμερον τὰ πράγματα μετεβλήθησαν· ὁ πόλεμος διεξάγεται ὑπὸ ἄλλους ὄρους· πρωτοστατεῖ δὲ ἐν τῇ διεξαγωγῇ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη. Σήμερον ὁ πόλεμος εἶνε φθοροποιότερος τοῦ πάλαι ὡς ἐκ τῶν ἐφευρέσεων, τῶν γινομένων διὰ τῆς ἐργασίας τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν· ἐν δὲ τῇ προϋούσῃ αὐτῶν

προόδῳ ὁ πόλεμος δὲν θέλει εἶναι ἀνταγωνισμὸς ἀνθρώπων, ἀλλὰ μηχανικῶν μέσων. Ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἡ ἀνάγκη αὐτοῦ ὁσημέραι καθίσταται ἀμφίβολος. Ἀλλὰ καὶ ἡ σύγχρονος ἠθικότης τοῦ ἀνθρώπου, ὑπερτέρα τῆς ἄλλοτε, διαμαρτύρεται κατὰ τῆς τοιαύτης διεξαγωγῆς τοῦ πολέμου, ἅτε ἀπάδοντος οὐ μόνον πρὸς τὴν ἠθικὴν ιδέαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀνθρωπότητος. Δικαίως κατ' ἀκολουθίαν ἐπιζητεῖται ἡ κατάργησις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπίσημος κωδικοποίησις τοῦ τῶν λαῶν δικαίου. Οὕτω θέλει καταστῆ ἡ εἰρήνη πραγματικότης, δημιουργουμένης ἐννόμου καταστάσεως, βασιζομένης ἐπὶ ἀνεγνωρισμένων κανόνων, οὓς οὐδεὶς λαὸς δικαιούται νὰ παραβῆ, ἐπὶ διεθνούς δικαίου, ἐγγυωμένου τὴν εἰρήνην μᾶλλον ἢ κανονίζοντος τὰς σχέσεις τοῦ πολέμου. Ὑπάρχουσι σήμερον πολιτεῖαι ἄνευ μεγάλων στρατῶν, μὴ ἐπιζητοῦσαι πολεμικοὺς θριάμβους, μὴ παρασκευαζόμεναι πρὸς προσεχεῖς ἀγῶνας διὰ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν ὑλικῶν αὐτῶν πόρων καὶ ἐν τούτοις πρωτοστατοῦσαι ἐν τῷ σταδίῳ τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Ἑλβετία, ἡ Βελγικὴ, ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ εἶνε πρόχειρα παραδείγματα, μαρτυροῦντα, ὅτι ἡ διαρκὴς εἰρήνη δὲν προπαρασκευάζει τὴν νωθρίαν τῶν λαῶν, οὐδ' ἐκδηλοῖ ἀνηθικότητα μᾶλλον ἢ ἀρετὴν καὶ γενναιότητα. Τούναντίον δὲ ἡ βαθυτέρα μελέτη ἄλλων πολιτειῶν, ἀξιουσῶν ὅτι ἴστανται εἰς τὰς κορυφὰς τοῦ πολιτισμοῦ, διδάσκει δι' ἀπορρήτων τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' ἐναργεστάτων τοῖς ὀλίγοις, τοῖς ἐπαίουσι, σημείων, πόσον ἀληθὴς ἔσται ὡς μὴ ὤφειλεν ἐν προσεχεῖ μέλλοντι ἡ πρόρρησις ἐκείνη τοῦ φιλοσόφου τοῦ «Πνεύματος τῶν νόμων» περὶ τῆς καταστροφῆς τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ ὑπὸ τῶν πολέμων!

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Τὸ διεθνὲς Δίκαιον ἐν τῇ συγχρόνῳ καταστάσει.

§ 230. Τὸ διεθνὲς Δίκαιον ὡς θετικόν.

Μέχρι τῆς σήμερον ἀμφισβητεῖται παρὰ πολλῶν, ἂν τὸ διεθνὲς δίκαιον φέρῃ θετικὸν χαρακτῆρα, ὡς διεκδικουῖσι τοιοῦτο τὸ ἰδιωτικὸν καὶ τὸ δημόσιον δίκαιον. Χαρακτῆρ τῆς θετικότητος δικαίου τινὸς εἶνε ἡ κοινωνικὴ ἀναγνώρισις αὐτοῦ καὶ κωδικοποιήσις καὶ τὸ ἐκ ταύτης προερχόμενον κῦρος διὰ τῆς ὑπάρξεως διεθνοῦς δικαστηρίου καὶ ὑλικοῦ καταναγκασμοῦ ἐν τῇ ἐκτελέσει τῶν διατάξεων αὐτοῦ. Τοῦτο δ' ἐπιτυγχάνεται καθ' ὅσον ἐν πάσῃ ἀποκεκλεισμένη πολιτείᾳ λειτουργεῖ ὑπερτάτη τις ἐξουσία, κεκτημένη τὸ ἠθικὸν κῦρος τῆς πανδήμου ἀναγνώρισεως καὶ ἅμα τὴν ὑλικὴν ἰσχύν, δι' ἧς δύναται νὰ ἐκτελέσῃ καταναγκαστικῶς τὸ δίκαιον. Ἄλλ' ἐν τῷ ὁμίλῳ τῶν πολιτειῶν, ὧν τὰς σχέσεις κανονίζει τὸ λεγόμενον διεθνὲς δίκαιον, ἐλλείπει ἡ τοιαύτη ἐξουσία. Ὡς ἐκ τούτου δ' ἀμφισβητεῖται ἡ θετικότης αὐτοῦ, θεωρουμένου φιλοσοφικοῦ μᾶλλον.

Ἡ ἀμφισβήτησις αὕτη εἶνε πλημμελής. Βεβαίως ἐλλείπει ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλας σχέσεσι τῶν πολιτειῶν τὸ διεθνὲς ὄργανον, ἡ ὑπερτάτη ἐξουσία πρὸς ἐξαναγκασμὸν τῆς ἐκτελέσεως τῶν κανόνων τοῦ δικαίου, ὡς ἐλλείπει καὶ τὸ ἀνεγνωρισμένον δικαστήριον πρὸς ἐπίλυσιν τῶν ἀναφυομένων διαφορῶν. Οὐχ ἥττον ἐπαρκῶς ἀναπληροῦται ἡ ἔλλειψις αὕτη διὰ τῆς ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐπανειλημμένης ἠθικῆς ἀναγνώρισεως καὶ κυρώσεως τῶν κανόνων αὐτοῦ ὑπὸ τῶν πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν ἧ τὸ πρῶτον ἤρξατο ὀριστικῶς μορφούμενον. Βεβαίως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ταῖς διεθνεσὶ σχέσεσι τῶν πολιτειῶν κρατεῖ μέχρι τοῦ νῦν πλεονεκτικὴ τις σκέψις, παραπλανῶσα αὐτὰς εἰς αὐθαιρεσίαν, ἀλλ' ἐν συνόλῳ καθιερώθησαν καθολικαὶ δικαίου ἀρχαὶ μεταξύ τινῶν ἐκ τῶν ἰσχυροτάτων, ὧν ἔναντι αὐταὶ ἀνέλαβον ἐπίσημον ὑποχρέωσιν τηρήσεως τῶν μεταξύ αὐτῶν τε καὶ πρὸς ἄλλας πο-

λιτείας σχέσεων πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς καθολικῆς τῶν λαῶν εὐημερίας.

Ἐν τῇ κατὰ τὸ 1818 γενομένῃ Συνόδῳ τοῦ Ἀκυϊσγράνου ἐκηρύχθη ἐπισήμως ὑπὸ τῶν μετασχουσῶν τούτου πέντε μεγάλων δυνάμεων πρὸς τε διευθέτησιν τῶν ἰδίων πραγμάτων καὶ τῶν μετὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν σχέσεων αὐτῶν ἢ ἀπόφασις τῆς αὐστηροτάτης τηρήσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ διεθνοῦς δικαίου, αἵτινες δύνανται νὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν τε ἀνεξάρτησίαν ἐκάστης κυβερνήσεως καὶ τὴν ἐμπέδωσιν τῆς διεθνοῦς ἐπικοινωνίας. Ἡ ἰδέα αὕτη κρατεῖ σήμερον ἐν πάσαις ταῖς διπλωματικαῖς Συνόδοις καὶ Συνδιασκέψεσιν. Αἱ πολιτεῖαι ἐρειδόμεναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς καθολικῆς βουλήσεως ἀνθρώπων, ἐχόντων ἐν ἑαυτοῖς τὴν συνειδήσιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς δικαιοσύνης, δὲν δύνανται ν' ἀποστῶσιν ὅλως τῆς καταγωγῆς αὐτῶν, ἀρνούμεναι τὸν προσήκοντα σεβασμὸν εἰς τὰ διεθνή νόμιμα, οἷα ἐπισήμως ἀνεγνωρίσθησαν ὑπ' αὐτῶν τε καὶ ὑπὸ τῶν μετ' αὐτῶν ἐν οἰκογενειακῇ καὶ διεθνεί κοινότητι συμβιουσῶν πολιτειῶν. Οὐδεμία σήμερον τῶν πεπολιτισμένων κυβερνήσεων ἤθελεν ἐπιτρέψῃ εἰς ἑαυτὴν ἐν τῷ διεθνεί ἀνταγωνισμῷ τὴν χρῆσιν μέσων, ἀπαδόντων πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην ἠθικὴν. Οὕτως ἂν ἐλλείπη ἐν τῇ πραγματώσει τοῦ διεθνοῦς δικαίου τὸ στοιχεῖον τῆς θετικῆς ἀναγνωρίσεως, ὑφίσταται τὸ στοιχεῖον τοῦ ἠθικοῦ κύρους, τοῦ ἀπορρέοντος ἀπὸ τῆς συνειδήσεως τῶν ἀνθρώπων. Ἄν τις πολιτεία δὲ ἤθελεν ἀποπειραθῆ ν' ἀρνηθῆ αὐτὸ ἢ παραβίασῃ, ἤθελεν ἀναντιρρήτως ἐπισύρῃ καθ' ἑαυτῆς τὴν ἀγανάκτησιν τῆς δημοσίας γνώμης, ἧς τὰς ἀξιώσεις θὰ ἠναγκάζοντο ν' ἀποδεχθῶσιν αἱ κυβερνήσεις.

§ 231. Δικαιοδοσία τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου.

Τὸ θετικὸν διεθνὲς δίκαιον ἀπορρέει τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς καθολικῆς τῶν ἀνθρώπων συνειδήσεως καὶ τῆς πεποιθήσεως εἰς τὴν ὑπαρξίν καὶ λειτουργίαν κοινῶν κανόνων, διεπόντων τὰς σχέσεις αὐτῶν καὶ δεσμῶν, συνδεόντων ἐν χρόνῳ καὶ τόπῳ. Οἱ ἄνθρωποι συνδέονται ἀλλήλοις ἐκ τῆς λογικῆς καὶ ἠθικῆς αὐτῶν φύσεως, οὐ μόνον ἐν τῇ περιπτώσει διαβιοῦσιν ἐν τῇ αὐτῇ γεωγραφικῇ περιοχῇ, λαλοῦσι τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, πρεσβεύουσι τὸ αὐτὸ θρήσκευμα, κέκτηνται ἐν γένει τὰς αὐτὰς φυλετικὰς καὶ ἱστορικὰς παραδόσεις καὶ ἰδέας, ἀλλὰ καὶ

ὡς μέλη τοῦ ὅλου ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Δὲν δύναται τις εἰπεῖν, ὅτι διαφόρως πρέπει νὰ νοηθῆ καὶ νὰ ἐφαρμοσθῆ τὸ διεθνὲς δίκαιον διὰ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν πολιτείαν. Πᾶσαι ἀποτελοῦσι κατ' ἀρχὴν ἀναπόσπαστα μέλη τῆς μεγάλης πολιτικῆς κοινωνίας τῆς ἀνθρωπότητος· ἀλλ' ἐν τῇ σημερινῇ αὐτοῦ καταστάσει τὸ δίκαιον τοῦτο, μορφωθὲν ἰδίᾳ καὶ καθορισθὲν ὡς κανὼν τῶν μεταξὺ τῶν πολιτειῶν σχέσεων ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας τῆς νεωτέρας Εὐρώπης, ρυθμίζει τὰς διεθνεῖς σχέσεις ἐν τε τῇ Ἑπιείρῳ ταύτῃ καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς, ταῖς ἀποδεχομέναις τὰ χριστιανικὰ δόγματα. Ἐν Ἀμερικῇ ἐπίσης ἀνεπτύχθησαν οὐ σμικρὸν τὰ καθεστῶτα τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Οὐχ ἥττον καὶ τινες τῶν μὴ χριστιανικῶν πολιτειῶν εἰσῆλθον εἰς τοὺς κόλπους τῆς χριστιανικῆς οἰκογενείας τῆς Εὐρώπης, οἷον ἡ Τουρκία, ἡ Σινική καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Τὸ θετικὸν διεθνὲς δίκαιον κατ' ἀρχὴν εἶνε ἀνθρώπινον, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ πραγματώσει αὐτοῦ διάκρισις φυλῆς καὶ θρησκείας. Πᾶσα πολιτεία, ὁμολογοῦσα τὰς ἀρχὰς τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἰσότητος, τοῦ σεβασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὑποχρεοῦται εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀρχῶν τούτων. Ἐκείνη δέ, ἣτις ἤθελε κηρυχθῆ παραβάτις αὐτῶν, δέον νὰ ὑποχρεωθῆ εἰς τὴν ἀναγνώρισιν. Ἡ τοιαύτη βία ἐξαγιάζεται ὑπὸ τῆς ἀληθείας. Ἡ δὲ νεωτέρα ἱστορία παρέχει πλείονα τοῦ ἐνὸς παραδείγματα καταναγκασμοῦ βαρβάρου πολιτείας εἰς σεβασμὸν τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων τῶν πεπολιτισμένων κοινωνιῶν.

§ 232. Θετικὴ διατύπωσις τοῦ διεθνοῦς δικαίου.

Αἱ περὶ δικαίου ἰδέαι καὶ πεποιθήσεις τῶν λαῶν καθορίζονται προσηκόντως μεταξὺ αὐτῶν εἴτε διὰ τινων κοινῶν ἐθίμων, ἔκπαλαι κρατησάντων ἐν ταῖς ἀμοιβαίαις αὐτῶν σχέσεσιν, εἴτε δι' ἀποφάσεων, λαμβανομένων ὑπ' ἀντιπροσώπων, προσηκόντως ἐκλεγομένων. Ἡ δὲ τήρησις τούτων εἶνε ἀμοιβαία τῶν πολιτειῶν ὑποχρέωσις.

Ἐπίσταται ἀπὸ τινος χρόνου ἐν Εὐρώπῃ δεσμὸς τῶν ἐπιφανεστάτων διδασκάλων τοῦ διεθνοῦς δικαίου (1). Εἰς τοὺς ἄνδρας τούτους ὀφείλει ἡ νεωτέρα κοινωνία οὐ σμικρὰ ἐν τῇ καθορίσει εὐγενεστέρων καὶ ἀνθρωπινωτέρων κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου. Ἀλλὰ τὸ κῦρος αὐ-

(1) Institut de droit international.

τῶν εἶνε ἢ παλαιὰ *Auctoritas prudentium*, δὲν δύναται δὲ νὰ διεκδικήσῃ θετικὴν ἀναγνώρισιν παρὰ τῶν κυβερνήσεων. Οὐχ ἦττον διὰ τῆς ἐργασίας τοῦ δεσμοῦ τούτου ἐσαφηνίσθησαν οὐκ ὀλίγα προβλήματα τοῦ διεθνοῦς δικαίου, ἀποδέχονται δὲ συνήθως τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐκφερομένας γνώμας αἱ κυβερνήσεις. Παρὰ τὴν καθολικὴν περὶ δικαίου συνείδησιν τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν τὰ δόγματα τῆς ἐπιστήμης ταύτης εἶνε ἢ προσφυστέρη συμβολὴ εἰς τὸ διεθνὲς δίκαιον, πραγματοποιούμενον πανταχοῦ τοῦ κόσμου, δυνάμενον δὲ καὶ ἀναγκαστικῶς νὰ ἐπιβληθῇ, ὡς ἂν οὐσιωδέσταται αὐτοῦ διατάξεις παραβιάζονται ὑπὸ ὁμάδων ἢ κυβερνήσεων.

Ἰδίαι οἱ κανόνες τοῦ θετικοῦ διεθνοῦς δικαίου καθορίζονται μεταξὺ τῶν πολιτειῶν, τῶν ἀποτελουσῶν τὸν διεθνῆ σύνδεσμον τῆς ἀνθρωπότητος δι' ἐπισήμων, ὑπ' αὐτῶν ὀριζομένων ἀντιπροσώπων. Ἐν τῇ ἀντιπροσωπείᾳ ταύτῃ κεῖται ἡ ἀρχὴ τῶν διεθνῶν *Συνόδων* καὶ *Συνδιασκέψεων*. Ὡς ἀριδῆλως καταδείκνυται ἐκ τῆς φύσεως τῶν μελῶν, τῶν μετεχόντων ἐν τῇ ἀντιπροσωπείᾳ ταύτῃ, αὕτη δὲν εἶνε ἀκαδημαϊκὴ, ἀλλὰ πολιτικὴ. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ κατηγορίᾳ τῶν ἀντιπροσωπειῶν τούτων οἱ μετέχοντες εἶνε συνήθως οἱ ἀρχηγοὶ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, παρισταμένων καὶ τῶν οἰκείων ὑπουργῶν· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ πρόσωπα, λαμβάνοντα εἰδικὴν περὶ τινος ἀντικειμένου πληρεξουσιότητα. Τὰ ἐν ταῖς συνόδοις ταύταις ἀποφασιζόμενα δέον νὰ ὑποχρεῶσι τὰ τε μετέχοντα ἐθνικὰ πρόσωπα καὶ τὰ μὴ μετέχοντα. Οὐδεὶς ἀντιπρόσωπος πολιτείας τινὸς δικαιούται ν' ἀξιῶσῃ μείζονα ὑπὲρ αὐτῆς δικαιώματα, διότι πᾶσαι αἱ πολιτεῖαι, οὔσαι ἐλεύθερα καὶ ἀνεξάρτητα ἠθικὰ πρόσωπα, συνδέονται πρὸς ἀλλήλας ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ ἰσότητι.

Οἱ οὕτω καθιερούμενοι κανόνες τοῦ θετικοῦ διεθνοῦς δικαίου μεταξὺ τῶν πολιτειῶν δὲν δύνανται ν' ἀνακηρυχθῶσιν αἰώνιοι. Μεταβάλλονται οἱ καιροί, τὰ ἦθη καὶ οἱ νόμοι (1). Ἐν δὲ τῇ ἱστορικῇ αὐτοῦ ἀναπτύξει τὸ διεθνὲς δίκαιον ὑφίσταται τὰς αὐτὰς μεταβολάς, ἅς ὑφίσταται καὶ ἡ ἀνθρωπότης καὶ οἱ διέποντες αὐτὴν κανόνες.

(1) *Ut mores gentium mutantur, et mutatur jus gentium* (Bynkershoek de rebus belli).

§ 233. Τὸ δίκαιον τῶν διεθνῶν Συνθηκῶν.

Ὡς ἐρρήθη ἤδη, ἡ θετικωτέρα ἐκδήλωσις τῶν κανόνων τοῦ διεθνοῦς δικαίου εἶνε ἡ καθιερουμένη διὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν διεθνῶν πολιτικῶν Συνόδων, προσηκόντως τεταγμένων. Αἱ ἀποφάσεις αὗται καλοῦνται *Συνθῆκαι*, ἐν αἷς καθορίζεται ἡ βούλησις δύο ἢ πλειόνων συμβαλλομένων πολιτειῶν.

Ἴνα διεθνῆς τις συνθήκη ἔχη κῦρος, πρέπει αἱ πολιτεῖαι, ὧν τὸ κῦρος αὕτη κέκτηται, νὰ πράξωσι τοῦτο ἀκαταναγκάστως καὶ ἐν ἐλευθέρῃ βουλήσει, ὡσαύτως δὲ νὰ τυγχάνωσιν ἀνεξάρτητοι πάσης ὑπερτέρας ἐξουσίας. Συνθήκη, συνομολογηθεῖσα ὑπὸ τὴν ἐκβίασιν ἰσχυροτέρου, δὲν δύναται νὰ ἔχη τὸ προσηκόν ἠθικὸν κῦρος, εἰ καὶ ὑποχρεοῖ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν τὴν ἐκβιασθεῖσαν πολιτείαν, ἐπίσης ὅταν τὸ ἐν ἡ ἀμφοτέρα τῶν συμβαλλομένων μερῶν δὲν ἦνε ἀνεξάρτητα, ἄρα ἐλεύθερα πολιτικὰ πρόσωπα, ἡ συνθήκη δὲν δύναται νὰ φέρῃ ἐπίσημον διεθνῆς κῦρος, καθὸ τοῦ ἐτέρου ἐστερημένου πλήρους ἐλευθέρως βουλήσεως.

Ἡ διεθνῆς συνθήκη, ἀπορρέουσα ἀπὸ τῆς περὶ δικαίου συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπότητος (1), γενομένη καθ' ὅλους τοὺς ἰσχύοντας κανόνας, πρέπει νὰ ἦνε σεβαστὴ παρὰ τῶν συναψάντων αὐτήν. Οὐδεμία πολιτεία, μετασχοῦσα εἰς τὴν συνομολόγησιν συνθήκης, δικαιούται αὐθαιρέτως νὰ παραβῇ τὰ ἐν αὐτῇ διατεταγμένα. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δ' ὅτι πολιτεία τις τῶν συμβληθεισῶν ἀπολαύει μειζόνων ὠφελειῶν ἐκ τῆς συνθήκης ἢ ἡ ἑτέρα, δὲν πρέπει νὰ ἀρνηθῇ τὰς ἀναληφθείσας ὑποχρεώσεις, πρὶν ἢ δηλώσῃ τοῦτο πρότερον ἐπισήμως, πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τοῦ κύρους τῆς συνθήκης. Καθὸ τοιαύτη ἡ συνθήκη πρέπει νὰ μὴ προσβάλλῃ τὴν διεθνῆ ἠθικὴν τῆς ἀνθρωπότητος· ἄλλως οὐδεμία κύρωσις αὐτῆς πάνδημος δύναται νὰ διεκδικηθῇ ὑπὸ τῶν μετασχοῦσῶν εἰς τὴν σύναψιν πολιτειῶν.

Ἐν τῇ συνομολογήσει διεθνοῦς συνθήκης λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἡ βούλησις τοῦ ἐκπροσωποῦντος τὴν πολιτείαν προσώπου, φυσικοῦ καὶ ἠθικοῦ, ἐπίσης δὲ καὶ αἱ διατάξεις τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ἰσχύοντος δημοσίου δικαίου. Καὶ ἐν μὲν ταῖς ἀπολύτοις μοναρχίαις, ἐν αἷς κρατεῖ ἡ βού-

(1) *Bluntschli*, des Völkerrecht etc.

λησις τοῦ ἑνός, πρὸς κῦρος τῆς συνθήκης ἀρκεῖ μόνον ἡ βούλησις τούτου· ἐν δὲ ταῖς ἀντιπροσωπικαῖς πολιτεῖαις ἀπαιτεῖται πρὸς κῦρος τῆς συνθήκης ἡ τήρησις τῶν ὀριζομένων διατυπώσεων ὑπὸ τοῦ καταστατικοῦ νόμου τῆς πολιτείας· συνήθως ἡ συνθήκη αὕτη ἐπικυροῦται μετὰ τὴν συνομολόγησιν ὑπὸ τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας καὶ ἐν γένει τοῦ νομοθετικοῦ σώματος. Ἄν ἡ συνθήκη δὲν φέρῃ τοὺς κανόνας τούτους, δὲν ἔχει κῦρος· ὀφείλει δὲ πᾶσα κυβέρνησις νὰ γινώσκῃ τοὺς νόμους τῆς πολιτείας, μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ὁποίας συμβάλλεται, ἀναλαμβάνουσα δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις.

Τὸ κῦρος τῶν διεθνῶν συνθηκῶν δέον ν' ἀναγνωρίζηται καὶ νὰ τηρῆται οὐ μόνον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, μεθ' ἧς συνήφθησαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς διαδόχου ταύτης, οἷονδὴποτε πολιτειακὸν τύπον καὶ ἂν ἐκπροσωπῆ. Αἱ κρατοῦσαι ἀρχαὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ δικαίῳ λειτουργοῦσιν ἐπίσης καὶ ἐν τῷ διεθνεῖ. Ἄρνησις αὐθαίρετος τοῦ δικαίου συναφθείσης κανονικῶς διεθνοῦς συνθήκης εἶνε ἄρνησις αὐτῆς τῆς πολιτείας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ παράβασις τῶν στοιχειωδεδεσμάτων κανόνων τοῦ συνδέσμου τῶν πολιτειῶν.

Ἐν τῷ ὑφισταμένῳ δεσμῷ τῆς οἰκογενείας τῶν εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν καθιερώθησαν γενικαί τινες ἀρχαὶ ἠθικῆς καὶ δικαίου, ἃς οὐδεμία τῶν πολιτειῶν τούτων, ἢ ἑτέρα, μὴ ἀνήκουσα εἰς τὸν δεσμὸν τοῦτον, ἀλλ' ἐπικοινωνοῦσα μετ' αὐτῶν, δύναται νὰ παραβιάσῃ διὰ διεθνοῦς συνθήκης. Ἡ εὐρωπαϊκὴ διπλωματία δὲν δύναται νὰ διατελέσῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἀδιαφοροῦσα. Ἐπίσης δὲν δύναται νὰ ἐπέλθῃ διὰ διεθνοῦς συνθήκης παράβασις τῶν διατεταγμένων ὑπὸ προτέρων συνθηκῶν μεταξὺ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων. Ἐν γένει πᾶσα διάταξις, ἀφορῶσα εἰς παγκόσμια συμφέροντα καὶ καθιερωθεῖσα διὰ κοινῆς συμφωνίας δὲν δύναται ν' ἀναιρεθῆ ὑπὸ μερικῆς διεθνοῦς συνθήκης μεταγενεστέρας. Τὰ δίκαια, τὰ παραχωρούμενα τοῖς ξένοις ἐν πάσῃ πολιτείᾳ, ἰδίᾳ τὰ ἀστικά, δέον νὰ διατελῶσιν αἰείποτε σεβαστά, οὐδεμία δὲ πολιτεία δικαιούται νὰ κηρύξῃ αὐτὰ ἄκυρα. Τὸ δὲ κῦρος τῶν συνθηκῶν, ὡς παντὸς δικαίου, ἀπορρέοντος ἀπὸ τῆς ἐλευθέρως ἀνθρωπίνης βουλήσεως, δέον νὰ ᾔνε αἰείποτε σεβαστὸν καὶ κεκτημένον αἰώνιον κῦρος, καθ' ὅσον συμφωνεῖ πρὸς τὰ αἰώνια καὶ ἀναπαλλοτρίωτα δίκαια τῆς ἀνθρωπότητος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Αἱ Πολιτεῖαι ἐν τῷ Διεθνεῖ Δικαίῳ ὡς ὑποκείμενα δικαιώματων.

§ 234. Ἡ προσωπικότης τῆς Πολιτείας.

Ἐν τῷ ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς δικαίου δημιουργουμένῳ κοινωνικῷ κόσμῳ ἡ ἑκάστη πολιτεία ἐμφανίζεται ὡς πρόσωπον ἐνιαῖον, αὐτοτελές, αὐτόνομον, διεκδικοῦν ὑπὲρ ἑαυτοῦ πάντα τὰ δίκαια, τὰ διεκδικούμενα ὡς ἀρχικὰ καὶ ὑπὸ τῶν φυσικῶν προσώπων πολιτικῆς κοινωνίας. Ἐν τῇ μεγάλῃ διεθνείᾳ κοινωνίᾳ ἡ πολιτεία παρίστησι τὸν τύπον τοιοῦτου ἠθικοῦ ὄντος, ἐκπροσωποῦσα ἐν τῇ λειτουργίᾳ αὐτῆς πλήρη τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἔθνους, τῆς λογικῆς ταύτης κοινωνίας τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἠθικῇ αὐτῶν ἐνότητι, ἐν τῇ ἐνότητι τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας καὶ τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, παρίστησιν ἄρτιον ὄν, ἱκανὸν νὰ καταστῇ ὑποκείμενον τῶν προσηκόντων δικαίων. Ὅπως οὐδεμία δύναμις δικαιούται ν' ἀφαιρέσῃ ἄνευ λόγου δίκαιόν τι ἀπὸ τοῦ φυσικοῦ προσώπου τοῦ ἀνθρώπου, οὕτω καὶ ἀπὸ τῆς πολιτείας. Διεθνὲς ἄρα δίκαιον δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, ἂν μὴ τοῦτο ἐγένετο ὑπὸ τοῦ διεθνοῦς προσώπου τῆς πολιτείας, ἥτις ὡς ἐκ τούτου δύναται ν' ἀποκτήσῃ ἢ ἀπολέσῃ ποικίλα δικαιώματα.

§ 235. Πρῶτα Δίκαια τῆς Πολιτείας.

Κατὰ τὴν ἐννοίαν ταύτην τῆς πολιτείας, ὡς διεθνοῦς προσωπικότητος, δύναται αὕτη νὰ διεκδικήσῃ τὰ ἀκόλουθα δίκαια, ἅτινα εἶνε τὰ πρῶτα τῶν πολιτειῶν ὡς καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὧν ἄνευ δὲν δύναται νὰ λογισθῇ ὡς αὐτοτελές καὶ ἐλεύθερον πρόσωπον. Τὸ δίκαιον τῆς Ἀὐτοσυντηρήσεως, τὸ δίκαιον τῆς Τιμῆς, τὸ δίκαιον τῆς Ἐλευθερίας,

Ἀνεξαρτησίας ἢ Κυριαρχίας, τὸ δίκαιον τῆς Ἰσότητος, τὸ δίκαιον τῆς Ἐπικοινωνίας, τὸ δίκαιον τῆς Συνθήκης.

Ἄνευ τῆς τηρήσεως καὶ τῆς προσηκούσης ἐξασφαλίσεως τῶν δικαίων τούτων δὲν δύναται νὰ κατανοηθῆ καὶ πραγματωθῆ ἡ ἠθικὴ προσωπικότης τῆς πολιτείας. Πολιτεία, ἣς ἡ ὑπαρξίς ἐπαπειλεῖται καθ' ἐκάστην, ἣτις ἀγωνίζεται τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, προσβάλλεται ἡ τιμὴ αὐτῆς, παραβιάζεται ἡ ἰσότης, τὸ δὲ δίκαιον τῆς ἐπικοινωνίας χρησιμεύει οὐχὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προόδου, ἀλλ' ἵνα καταστῆ ἐκάστοτε λεία τοῦ γείτονος ἢ τοῦ τυχόντος ἐπιδρομῆς, δὲν δύναται νὰ τελέσῃ προσηκόντως τὸν προορισμὸν αὐτῆς. Ἐν τῇ εὐρείᾳ διεθνεῖ οἰκογενεῖᾳ τῶν πολιτειῶν δὲν ὑπάρχουσι προνομιοῦχοι καὶ μὴ πᾶσαι κέκτληνται τὰ αὐτὰ δικαιώματα καὶ τὰς ἰδίας ὑποχρεώσεις. Ὁ πληθυσμὸς, ἡ ἠθικὴ ἢ ὑλικὴ ἐπίδοσις οὐδὲν παρέχουσι δικαίωμα οὐσιαστικῆς προτιμῆσεως ὑπὲρ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πολιτείας· μόνον τυπικῆς τιμῆς δύναται ν' ἀξιῶσιν τις τούτων ἐν ὀρισμέναις περιστάσεσιν· καὶ τοῦτο πάλιν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων καὶ τῆς τάξεως τῆς καθολικῆς ἐνότητος. Παραχωρήσεις τινὲς ἐπίσης δύνανται νὰ παρασχεθῶσιν ὑπὸ τῶν πολιτειῶν πρὸς τὸ συμφέρον τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐνομίας, οἷον ἐν τῇ νομοθεσίᾳ, ἐν τῇ ἐπικοινωνίᾳ, ἐν τῇ δικαιοσύνῃ, πάντα δὲ ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἰσότητος, ἣτις εἶνε ἐξίσου ἱερὰ παρὰ τῇ πολιτεῖᾳ, ὅσον καὶ παρὰ τοῖς ἀτόμοις, τοῖς ταύτην ἀποτελοῦσιν.

§ 236. Τὰ δίκαια τῶν Ἡμικυριάρχων Πολιτειῶν.

Αἱ πολιτεῖαι, καθὰ ἐρρήθη ἤδη, δικαιοῦνται ὡς ἠθικαὶ προσωπικότητες εἰς πλήρη ἀνεξαρτησίαν· κέκτληνται ἄρα ἀναμφισβήτητον τὸ δίκαιον τῆς κυριαρχίας καὶ τὰ παρεπόμενα αὐτῇ. Ἀλλ' ἔνεκα ἱστορικῶν λόγων ὑφίστανται μέχρι τῆς σήμερον ἔνιαι, ἐστερημένοι αὐτοτελείας καὶ κυριαρχίας, ἐκπροσωπούμεναι δὲ διεθνῶς ἐν πάσῃ περιστάσει ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐκείνης, ὑφ' ἧς τὴν αἰγίδα διατελοῦσιν. Αὗται καλοῦνται *ἡμικυρίαρχοι*.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρίστησιν ἀνωμαλίαν ἐν τῷ διεθνεῖ τῶν πολιτειῶν συνδέσμῳ. Πολιτεία, ἐρειδομένη ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐθνικῶν στοιχείων, συνδεδεμένων ἀλλήλοις διὰ τῆς αὐτῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτῶν

ιδεῶν, παραδόσεων καὶ ροπῶν, αὐτονομούμενη ἐν τῇ ἐσωτερικῇ λειτουργίᾳ, ὑστερεῖ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. Ἡ ἀποκατάστασις ἄρα τῆς κυριαρχίας αὐτῆς εἶνε ὄρος ἠθικῆς τάξεως καὶ δικαιοσύνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Περὶ τῆς ὀμοσπονδιακῆς Συμπολιτείας.

§ 237. Ἡ θεωρία τῆς Ὀμοσπονδίας.

Ἐν τῇ διεθνεί αὐτῶν ἀνεξαρτησίᾳ αἱ πολιτεῖαι, ὡς ὑποκείμενα δικαιῶν δὲν δύνανται ἕνεκα ἠθικῶν λόγων νὰ πραγματώσωσιν ἐν τῇ πλήρει ἐννοίᾳ ταῦτα. Ρέπουσιν ἄρα κατ' ἀνάγκην νὰ ἐξέλθωσι τῆς τοιαύτης μονώσεως καὶ νὰ συνεργασθῶσι μετ' ἄλλων, ἰδίᾳ ὀμαιμόνων, μεθ' ὧν δύνανται νὰ συμπράξωσιν εὐχερῶς. Ἡ τοιαύτη σύμπραξις ἔχει διττὴν ἐννοίαν : τὸ μὲν τὴν διὰ τῆς συμβολῆς τῶν δυνάμεων δύο ἢ πλειόνων λαῶν ἐπίτευξιν μειζόνων ἀγαθῶν, τὸ δὲ τὴν κοινὴν ἐνίσχυσιν πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο παρίσταται ἀπὸ τῶν παλαιτάτων ἡμερῶν τῆς ἱστορίας. Εἶνε γνωστὴ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ ὀμόφυλος ὀμοσπονδία τῶν Ἰώνων (Ἰωνικὴ Δωδεκάπολις), ἡ τῶν Αἰολέων, ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει (Ἀμφικτυονία) καὶ ἐπὶ τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἡ ἀχαϊκὴ καὶ αἰτωλικὴ Συμπολιτεία ἐπίσης ἡ ὀμοσπονδία τῶν Λυκίων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἡ νεωτέρα ἱστορία γινώσκει οὐκ ὀλίγα τοιαῦτα συστήματα πολιτειῶν, αἵτινες πλέον ἢ ἄπαξ ἐκ τῆς ἀνάγκης τῶν μνημονευθέντων λόγων παρέσχον τὸ παράδειγμα ἰσχυρᾶς πολιτειακῆς ἐνότητος.

§ 238. Αἱ σύγχρονοι Ὀμοσπονδίαι.

Ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς διεθνεί δικαίῳ αἱ ὀμοσπονδίαι ἐπιφαίνονται ὑπὸ

διαφόρους μορφάς, ἀτελεστέρας ἢ ἐντελεστέρας συμφώνως τῇ ὀργάνωσει αὐτῶν. Αἱ κυριώταται τούτων εἶνε αἱ ἀκόλουθοι.

Πολιτεῖαι συνδεδεμέναι διὰ κυβερνητικῆς ἐνότητος, ἥτις εἶνε ἡ στοιχειωδესτέρα μορφή τῆς ὀμοσπονδίας.

Ἡ ἐνότης αὕτη ἐμφανίζεται διχῶς, τὸ μὲν ὡς προσωπική, ὅποτεν ἡ κυβέρνησις τῆς πολιτείας εἶνε ἀνατεθειμένη ἐνὶ προσώπῳ ἢ ὠρισμένη οἰκογενεῖα, δικαιομένη εἰς τοῦτο ἐξ ἱστορικῶν αἰτίων· ἀλλὰ κατὰ τὰ λοιπὰ αἱ πολιτεῖαι αὗται διατελοῦσιν ἐν πλήρει αὐτονομίᾳ· ἡ δὲ ἐνώσις ἐκλείπει ἅμα τῇ ἀποσθέσει τοῦ προσώπου τῆς δυναστεύουσης οἰκογενείας. Δὲν εἶνε ἀσύνηθες τὸ φαινόμενον τῆς προσωπικῆς ὑπὸ ἓνα ἡγεμόνα ἐνώσεως δύο πολιτειῶν. Κάρολος ὁ Πρῶτος, βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας, διετέλεσεν ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ καὶ αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ὡς Κάρολος Πέμπτος εἶτα δὲ παρητήθη ἀμφοτέρων τῶν λειτουργιῶν τούτων. Ἀπὸ τοῦ ἔτους δὲ 1714-1837, ἔτους τῆς ἀνόδου τῆς βασιλίσσης Βικτωρίας ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας, διετέλει τὸ βασίλειον τοῦτο ἐν προσωπικῇ μετὰ τοῦ Ἀννοβέρου ἐνώσει.

Πραγματικὴ ὑφίσταται ἐνότης ὑπὸ τὸ αὐτὸ διηνεκῶς στέμμα μετὰ δύο πολιτειῶν, ὅταν αὗται ἐν ταῖς ἐσωτερικαῖς μὲν σχέσεσι διατελοῦσιν αὐτόνομοι καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, ἐν τῷ ἐξωτερικῷ δὲ ἔχωσι τὴν αὐτὴν ἀντιπροσωπεῖαν. Ἡ ἐνότης αὕτη δύναται νὰ καταστῇ πλήρης, διαλυομένων ἐλευθέρᾳ βουλήσει τῶν πολιτειῶν ἢ βίᾳ τῶν ὑφισταμένων στοιχείων τῆς ἐσωτερικῆς αὐτονομίας, ἢ καὶ νὰ ἐκλίπη. Φαινόμενον πραγματικῆς ἐνώσεως δύο πολιτειῶν παρουσιάζει ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἡ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστρίας καὶ τὸ βασίλειον τῆς Οὐγγαρίας, ἐπίσης δὲ ἡ Σουηδία καὶ Νορβηγία.

Αἱ τοιαῦται ἐνώσεις πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἡ ἀφετηρία ἐν τῇ ἐξελίξει τῆς ὀμοσπονδιακῆς ιδέας διὰ τῆς Συμπολιτείας, διττῶς ἐκφαινομένης ὡς συνδέσμου αὐτονόμων πολιτειῶν, κοινὰ ἔχουσῶν συμφέροντα, τοὺς αὐτοὺς ἐπιδιωκουσῶν σκοπούς, ἀναγνωρίζουσῶν δὲ τὴν πολιτικὴν αὐτονομίαν ἀλλήλων. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ μορφῇ ἡ συμπολιτεία ἀποτελεῖται ἐκ μερῶν ἀνεξαρτήτων καὶ αὐτονόμων, ἀναγνωρίζόντων τὴν συμμαχίαν ὡς δύναμιν ὑπὲρ αὐτὰ ἐν ὠρισμέναις περιστάσεσιν· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἡ ἐνότης τῶν ἀποτελοῦσῶν τὴν ὀμοσπονδίαν πολιτειῶν εἶνε στενωτέρα. Ἀλλ' ἅπασαι δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ὑφιστάμεναι τὴν ἐπίδρασιν τῶν

ιστορικῶν περιπετειῶν καὶ τῶν πολιτικῶν συνθηκῶν. Ἐν ἀμφοτέραις ταῖς κατηγορίαις ταύταις τῶν πολιτειῶν ἡ ἐξωτερικὴ ἀντιπροσωπεία εἶνε ἐνιαία. Πολιτεῖαι τοιαῦται, εὐρύτερον ἢ στενότερον πραγματοποιῶσαι τὴν ἔννοιαν τῆς ὀμοσπονδίας, εἶνε αἱ Ἑνωμέναι τῆς Ἀμερικῆς Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἑλβετικὴ Ὄμοσπονδία. Ἡ γερμανικὴ αὐτοκρατορία ὁσημέραι βαίνει πρὸς τὴν πληρεστέραν πραγμάτωσιν τοῦ πολιτειακοῦ τούτου τύπου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

Τὰ ὅρια τῆς Πολιτείας.

§ 239. Ἐννοια καὶ ἀνάγκη τῶν ὁρίων.

Τῆς Πολιτείας ἡ δύναμις καὶ ἡ προσωπικότης δὲν ἐξήρτηται μόνον ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων, ἀπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς αὐτῶν ἐπιδόσεως, ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ πλούτου, ἀλλ' ἐπίσης ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς γεωγραφικῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους. Μέχρι τῆς σήμερον ἐν τῷ βίῳ τῶν πολιτειῶν δὲν διεξάγονται αἱ ἐθνικαὶ αὐτῶν σχέσεις εἰρηνικῶς, ἀβιάστως· τὸναντίον δ' ὁ περὶ ὑπάρξεως ἀγὼν ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιοτάτην τῶν μεριμνῶν αὐτῶν. Ἐν τούτῳ κεῖται πρωτίστως ἡ σημασία τῶν ὁρίων τῆς πολιτείας. Πολιτεῖαι, τυχοῦσαι προσφόρων ὁρίων, ἐγένοντο εὐτυχεῖς ἐν τῇ διεθνεί ἐπικοινωνίᾳ, προτάξασαι τὰ στήθη αὐτῶν κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπιδρομῆς, ἣν κατέστησαν δυσχερῆ· τὸναντίον αἱ σχοῦσαι ἐλεύθερα ὅρια, προσιτὰ τοῖς πᾶσιν, ὑπέκυψαν ἐν πρώτῃ περιστάσει τῷ τυχόντι ἐπιδρομῇ. Μεταξὺ ἄρα τῶν πρώτων καθηκόντων τῆς πολιτείας ἔσται ἡ διακανόνισις τῶν ὁρίων τοῦ ἐδάφους, τὸ μὲν ἐκ λόγων ἀμύνης, τὸ δὲ ἄρσεως πάσης περὶ αὐτῶν ἀμφιβολίας, ἄρα ἀξιώσεων τοῦ γείτονος. Ἐκ τῆς ἀμφισβητήσεως ὁρίων πλέον ἢ ἅπαξ διεξήχθησαν αἰματηροὶ πόλεμοι. Τὸ δὲ διεθνὲς δίκαιον δὲν δύναται ἢ νὰ λάβῃ ὑπὸ σπουδαίαν ἐποψίν τὸ ἀντικείμενον τούτο.

§ 240. Διάκρισις ὀρίων.

Δύο συνήθως διακρίνονται κατηγορίαι ὀρίων τῶν πολιτειῶν : Φυσικὰ ὄρια καὶ τεχνητά, κατὰ συνθήκην γενόμενα, ἀπὸ τινος δὲ χρόνου καὶ τρίτη ὠρίσθη κατηγορία, ἡ τῶν κοινωρικῶν.

Τὰ φυσικὰ ὄρια καθωρίσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως μεταξὺ τῶν πολιτειῶν· εἶνε τὰ πραγματικώτατα, τὰ ἀσφαλέστατα, ἀλλὰ καὶ τὰ διαρκέστατα τῶν ὀρίων, περὶ ὧν οὐδεμία δύναται νὰ ἐπέλθῃ συζήτησις. Συνήθως ἐντὸς αὐτῶν οἰκοῦσι λαοί, ἀπὸ παλαιτάτου κατοικήσαντες χρόνου, συνδεόμενοι πρὸς ἀλλήλους διὰ κοινῆς καταγωγῆς καὶ γλώσσης, τῆς αὐτῆς θρησκείας, τῶν αὐτῶν ιδεῶν καὶ συμφερόντων. Πᾶσα ροπή ἐξόδου τῆς πολιτείας ἀπὸ τῶν ὀρίων τούτων εἶνε προφανῶς ἄστοχος καὶ ἀδικαιολόγητος ἀπὸ τε ὑλικῆς καὶ ἠθικῆς ἀπόψεως, οὐδενὸς λόγου ἐξαναγκάζοντος τοὺς κατοίκους τῆς χώρας. Ταῦτα εἶνε αἱ θάλασσαι, οἱ ποταμοί, τὰ ὄρη, αἱ ἔρημοι. Καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης μὲν, ὡς ὀρίου τῆς χώρας, ἡ δικαιοδοσία τῆς πολιτείας ἐξικνεῖται μέχρι βολῆς τηλεβόλου, μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου, ἐν ᾧ δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ ὑλικὴ αὐτῆς ἐνέργεια. Οἱ ποταμοὶ ἀμφισβητοῦνται ὡς ὄρια τῆς πολιτείας, ὡς μηδέποτε ὑπάρξαντα τοιαῦτα, ἀλλ' ἡ θεωρία τοῦ διεθνοῦς δικαίου δύναται ν' ἀποδεχθῇ αὐτοὺς ὡς φυσικὰ ὄρια, οὐχὶ βεβαίως συντελοῦντα εἰς τὴν ἀπομόνωσιν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπικοινωνίαν, καθὰ καὶ ἡ θάλασσα, τῶν περὶξ πολιτειῶν συνήθως λαμβάνεται ὡς ὄριον γραμμῆ, χαρασσομένη ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ. Τὰ ὄρη ὑπάγονται ἐπίσης εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν φυσικῶν ὀρίων, θεωρουμένης ὡς ὀριακῆς γραμμῆς τοῦ ἀνωτάτου σημείου τῆς κορυφῆς.

Ἄλλὰ πράγματι τὰ ὄρια ταῦτα δὲν ὑφίστανται σήμερον ἐν τῇ παλαιᾷ ἐννοίᾳ. Ἡ δύναμις τῶν νέων ιδεῶν, ἡ μεταμορφωτικὴ αὐτῶν ἐνέργεια ἐπήνεγκε ριζικὴν μεταβολὴν· ὁ ἀτμός, ὁ ἠλεκτρισμὸς κατέστησαν τὰς θαλάσσας, τοὺς ποταμοὺς καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη μέσα συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν λαῶν, οὐχὶ δὲ ἀπρόσιτα τείχη, διαχωρίζοντα αὐτούς. Τὰ σκιόεντα ὄρη καὶ ἡ ἠχήμεσσα θάλασσα τοῦ ποιητοῦ ἐξέλιπον ἤδη ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου.

Τεχνητὰ ὄρια δημιουργοῦνται μεταξὺ τῶν πολιτειῶν κατὰ συνθήκην, ἐλλειπόντων φυσικῶν. Ταῦτα δ' ἀποτελοῦνται ἐκ διαφορῶν ση-

μείων κατὰ μαθηματικὴν ἀκρίβειαν τιθεμένων, πολλάκις μὴ λαμβανομένης ὑπ' ὄψει τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, ἢ τῆς ἐθνικότητος τῶν κατοίκων, ἀλλὰ τοῦ συμφέροντος τοῦ ἐτέρου τῶν συμβληθέντων μερῶν. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει τὰ ὅρια ταῦτα ἔσονται προσωρινά, τῆς πρώτης αἰτίας δυναμένης νὰ προκαλέσῃ ρῆξιν πρὸς νέαν διακανόνισιν.

Ἐτέρα κατηγορία ὁρίων θεωρεῖται σήμερον ἡ τῶν λεγομένων *κοινωνικῶν* ὁρίων, ὅποτε λαμβάνονται ὑπ' ὄψει ἰδίᾳ αἱ οἰκονομικαὶ καὶ κοινωνικαὶ σχέσεις τῶν κατοίκων τοῦ ὀριζομένου ἐδάφους. Ἡ διάσπασις ὁμάδος ἀνθρώπων, ἐχόντων τὰ αὐτὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, συνδεδεμένων ἀλλήλοις διὰ κοινῆς ἐργασίας, παραβλάψει αὐτοὺς ἠθικῶς τε ἅμα καὶ ὑλικῶς, προκαλέσει δὲ ἐξεγέρσεις κατὰ τῆς τοιαύτης ἀδίκου ὀροθεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

Περὶ τῆς ἐλευθερίας τῆς θαλάσσης.

§ 239. Τὰ ὅρια τῆς πολιτείας ἐν τῇ θαλάσση.

Ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων πολιτείας τινὸς ἐν τῇ ξηρᾷ εἶνε εὐχερῆς καὶ πραγματώσιμος. Ἄλλ' ἐν τῇ θαλάσση δὲν εἶνε τοῦτο κατορθωτόν. Ἡ ἀναπεπταμένη θάλασσα ἐν τῇ εὐρυτάτῃ αὐτῆς παραστάσει διαφεύγει πράγματι πᾶσαν τῆς πολιτείας κυριαρχίαν· ἢ ἐπ' αὐτῆς ἄρα διεκδικουμένη ἐξουσία στερεῖται δικαιολογικοῦ λόγου. Δύναται νὰ καταστῇ ἀντικείμενον ἰδιοκτησίας ὅ τι ὑποτάσσεται εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐλευθέρας βουλήσεως τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ὡς ἀτομικοῦ, εἴτε ὡς περιληπτικοῦ ὄντος· ἀλλ' ἐπὶ τῆς θαλάσσης τοιοῦτό τι δὲν δύναται νὰ συμβῇ ἢ ἐν ἐλαχίστῳ μόνον σημείῳ, ἐφ' οὗ δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ δραστηριότης τοῦ ἀνθρώπου. Πᾶσα ἐναντία ἀρχὴ ἀντιφάσκει πρὸς αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἐν δὲ τῇ πραγματώσει αὐτῆς συγκρούεται πρὸς ὑπέρτατα τῆς ἠθικῆς τάξεως τῶν λαῶν συμφέροντα.

Ἡ θάλασσα δὲν εἶνε ἀδιάφορον, οὐδ' ἀσήμαντον στοιχεῖον ἐν τῇ ἠθικῇ τάξει τῆς ὑδρογείου σφαίρας. Ζωοποιὸς ταύτης δύναμις ἐν τῷ φυσικῷ βίῳ καθίσταται τοιαύτη καὶ ἐν τῷ ἠθικῷ. Τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ ἐν τῇ ξηρᾷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, ἥτις ἀπὸ παλαιτάτου χρόνου κατέστη εἰς τῶν σπουδαιοτάτων ἀρωγῶν τῆς δραστηριότητος αὐτοῦ ἐν τῇ παγκοσμίῳ τῶν λαῶν ἐπικοινωνίᾳ. Ἄνευ τῆς θαλάσσης ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ δὲν ἤθελεν ἐκδηλωθῆ μετὰ τῆς θαυμασίας ἐκείνης δυνάμεως καὶ ζωῆς, ἐφ' ἣ διέπρεψεν ὡς ἀκαταπόνητος θαλασσοπόρος· ἐπὶ τοῦ ἀτέρμονος πόντου ἡ δράσις τοῦ ἀνθρώπου καθίσταται ἐπίσης ἀτέρμων· ἐπιβαίνει αὐτοῦ, μηδαμῶς ἀναλογιζόμενος τὸ παρόν, ἀποβλέπων εἰς τὸ ἀναπεπταμένον μέλλον, ὃ περ δι' αὐτοῦ παρίσταται ἀπόρρητον καὶ συγκεχυμένον, ὅτε μὲν ζοφερόν, ὅτε δὲ ἐπίχαρι. Ἡ εἰκὼν τῆς θαλάσσης εἶνε ἡ παράστασις τῆς αἰωνιότητος, ἧς παντὶ τρόπῳ ὁ ἄνθρωπος ἐπιζητεῖ τὴν κατόκτησιν.

§ 240. Ἡ ἐλευθερία τῆς θαλάσσης.

Ἡ θάλασσα εἶνε ἐλευθέρα, ὅπως εἶνε τοιοῦτος καὶ ὁ ἀήρ, ἀνήκουσα εἰς τὴν κτῆσιν καὶ τὴν χρῆσιν πάντων τῶν ἀνθρώπων. Τὸ δόγμα τοῦτο ἀνεγνώρισθη ἤδη ὑπὸ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου (1). Ἐν τούτοις κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ μετὰ ταῦτα ἔτυχεν ἀμφισβητήσεως. Πλεῖσται πολιτεῖαι διεξεδίκησαν δίκαια ἀποκλειστικῆς κυριότητος ἐπὶ τῶν παρακειμένων θαλασσῶν, οὐκ ὀλίγοι δὲ θεωρητικοὶ τοῦ δικαίου ἠτιολόγησαν καὶ διὰ συγγραφῶν τὰ δίκαια ταῦτα. Ἐντεῦθεν αἱ ἀπὸ παλαιοῦ χρόνου ἐπὶ τῆς ἀδριατικῆς θαλάσσης ἀξιώσεις τῆς Βενετίας, αἱ τῆς Γενούης ἐπὶ τῆς λιγυρικῆς, αἱ τῆς Πορτογαλίας ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῆς Ἰσπανίας ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ, τῆς Τουρκίας ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ἐπὶ τέλους τῆς Ἀγγλίας, τῆς Σουηδίας καὶ τῆς Δανιμαρκίας ἐπὶ διαφόρων θαλασσῶν. Εἰ καὶ αἱ ἀξιώσεις δ' αὗται ἦσαν προφανῆς ἄρνησις τοῦ δικαίου τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας καὶ ἐπικοινωνίας, παρακωλύουσαι τὰς συναλλαγὰς, συγγραφεῖς τινες δὲν ἐδίστασαν νὰ συνήγο-

(1) Et quidem naturali jure omnia communia sunt illa: aër, aqua profluens et mare, et per hoc litora maris (L. 2, § 1. Dig. de div. rer. et qual. I, 8).

ρήσωσιν ἐνθέρμως ὑπὲρ αὐτῶν ἀλλὰ μετὰ λόγου ἠγωνίσαστο ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς θαλάσσης ὁ Οὔγων Γρότιος διὰ τοῦ ἐτέρου ρηξικελεύθου ἔργου αὐτοῦ «*Mare Liberum*» (1).

Τὸ ἐλεύθερον τῆς θαλάσσης κρατεῖ σήμερον ἐν ταῖς θεωρίαις τοῦ διεθνοῦς δικαίου, αἱ δὲ κυβερνήσεις παρητήθησαν τῶν πάλαι ἀποκλειστικῶν ἐπ' αὐτῆς ἀξιώσεων. Ἡ θαλασσοπλοία πρόκειται νῦν ἐλευθέρα εἰς τὴν δραστηριότητα τῶν ἀτόμων καὶ τὴν ἐνέργειαν τῶν πολιτειῶν καὶ ἐν ἡ περιπτώσει περικλείεται αὕτη ὑπὸ τῆς ξηρᾶς πολιτείας τινός. Τὰ συμφέροντα τῆς διεθνοῦς ἐπικοινωνίας ἐκρίθησαν μετὰ λόγου ὑπέρτερα τῶν ταμειυτικῶν ἀξιώσεων ἢ τῆς δυσπιστίας ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πολιτείας. Μόνον ἐπὶ τινων ἀποκεκλεισμένων θαλασσῶν διεκδικεῖται νῦν κυριαρχία ἐνίων πολιτειῶν. Ἔσται ὁμως μέλημα τοῦ μέλλοντος ἡ ἀνακήρυξις τῆς πλήρους ἐλευθερίας τῆς θαλάσσης. Ὅπισθεν τῶν ἀξιώσεων ἰδιοκτησίας ἐπ' αὐτῆς λανθάνει ἡ ἀξίωσις ἀποκλειστικῆς ἐμπορίας. Τοῦτο δὲ οὐ μόνον ἀντιφάσκει πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐννοιαν τῆς φύσεως τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ παραβλάπτει οὐσιωδέστατα τὴν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν τῶν λαῶν, τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν, καθίσταται δὲ πολλάκις ὄργανον ληστρικῶν διαθέσεων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς πολιτείας.

§ 241. Ἰδιοκτησία τῆς πολιτείας ἐν τῇ θαλάσσει.

Ἡ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἰδιοκτησία τῆς πολιτείας δεόν νὰ ᾖνε λίαν περιορισμένη, ἐπιβαλλομένη μόνον ὑπὸ τῶν συνθηκῶν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀσφαλείας, ἢ ἐπιτοπίων ὑλικῶν συμφερόντων. Πρὸς τοῦτο ἡ πολιτεία ἐξασκεῖ πλήρη τὴν κυριότητα αὐτῆς, ἥς τὴν νομιμότητα οὐδεὶς δικαιούται ν' ἀμφισβητήσῃ. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ πρὸς τὴν ξηρὰν θάλασσα δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ὡς ἀπλῆ αὐτῆς παρέκτασις.

Ἀλλὰ μέχρι τίνος σημείου ἐξικνεῖται τὸ δίκαιον κυριαρχίας τινός ἐπὶ τῆς θαλάσσης; Κρατεῖ εἰσέτι τὸ παλαιὸν δόγμα, *Terrae dominium finitur, ubi finitur armorum vis*. Κατὰ τὴν μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς συνθήκην τοῦ

(1) Βραδύτερον, ἐν ἔτει 1635, ὁ Ἀγγλος δημοσιολόγος Selden ἀντεπεξῆλθε κατὰ τοῦ βιβλίου τοῦ Γρότιου διὰ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ «*Mare clausum*,» ἐν ᾧ ὑπερήσπιζε τὰς ἀξιώσεις τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ τῶν παρακειμένων θαλασσῶν.

1818 καὶ τὴν μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας τοῦ 1839 ἢ ἀπόστασις τριῶν μιλίων, ἐφ' ὅσον ἐξικνεῖται βολὴ πυροβόλου, ἐθεωρήθη ἡ προσήκουσα. Ἐν τούτοις κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους διαπραγματεύσεις ἐγένοντο πρὸς αὐξήσιν τῆς ἀποστάσεως ταύτης ἀπὸ τριῶν εἰς πέντε μίλια μετὰ τὴν καταπληκτικὴν τελειοποίησιν τῶν τηλεβόλων καὶ τὴν ἀναπτυχθεῖσαν αὐτῶν ταχυβολίαν.

Οὕτως ἀναγνωρίζεται προσηκόντως ἡ ἐλευθερία τῆς θαλάσσης, ἀλλ' ἅμα καὶ ἐξασφαλίζεται πᾶσα χώρα ἐν τε τῇ πολιτικῇ καὶ τῇ ἐμπορικῇ αὐτῆς ἐνεργείᾳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ

Τὰ ὄργανα τῶν διεθνῶν σχέσεων τῆς Πολιτείας.

§ 242. Ἡ ἔννοια τῆς διεθνοῦς ἀντιπροσωπείας.

Ἡ δράσις τῆς πολιτείας καθ' ὅλου καὶ τῶν μελῶν αὐτῆς ἰδίᾳ δὲν περιορίζεται ἐν ταῖς ἐξωτερικαῖς μόνον σχέσεσι. Τούναντίον καθ' ὅσον τὰ μέσα τῆς παγκοσμίου ἐπικοινωνίας ἀναπτύσσονται, κατὰ τοσοῦτον καὶ αἱ διεθνεῖς σχέσεις μεταξὺ τῶν πολιτειῶν καὶ τῶν ἀποτελούντων αὐτὰς ἀτόμων πολλαπλασιάζονται. Πρὸς διακανόνισιν τῶν σχέσεων τούτων, ἅμα δὲ πρὸς σύσφιγξιν τῶν διεθνῶν δεσμῶν, παρέστη ἔκπαλαι ἡ ἀνάγκη τῆς ἀποστολῆς παρὰ τινος πολιτείας πρὸς ἄλλην εἰδικῶν ἀνδρῶν, καταλλήλων πρὸς σύσφιγξιν τῶν σχέσεων αὐτῶν καὶ πρὸς ἀντιπροσώπευσιν. Ἐν τῷ διεθνεί τῶν πολιτειῶν ὁμίλῳ ἐκάστη διεκδικεῖ ποικίλα συμφέροντα πολιτικά, πνευματικά, ἐμπορικά. Πρὸς τὴν ἐξασφάλισιν δ' αὐτῶν ἀποστέλλει εἰδικοὺς πράκτορας, οἵτινες ἐν μὲν τῇ διεξαγωγῇ τῶν πολιτικῶν σχέσεων καλοῦνται διπλωματικοὶ ἀντιπρόσωποι, ἐν δὲ τῇ διεξαγωγῇ τῶν ἐμπορικῆς φύσεως σχέσεων πρόξενοι. Τὸ δὲ δίκαιον τοῦτο τῆς ἀποστολῆς εἰδικῶν ἀντιπροσώπων κέκτηνται μόναι αἱ αὐτοτελεῖς καὶ ἀνεξάρτητοι πολιτεῖαι.